

नमी तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धसि

आनन्दकुटी ब्रूप्र

बुद्ध धर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र पत्रिका

वर्ष ७
अंक २

ने. सं. १०६६
ई. सं. १६७६

वार्षिक रु. १०/-
मूल्य रु. १/-

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

[सं. द. नं. १/०३१ प्र. जि. अ. का. का.]

“आनन्द भूमि” को नियमः—

- १] ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुठीको मासिक मुख-पत्र हो। ‘आनन्द भूमि’ पूर्णिमामा निस्किन्छ ।
- २] यसको वार्षिक चन्दा रु० १०/-, अर्ध वार्षिक रु० ६/-, एक प्रतिको रु० २/-, जुन महिनामा पनि प्राहक बच सकिन्छ ।
- ३] बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४] कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन ।
- ५] प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ । पत्र व्यवहार गर्दाखेर आफ्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना रास्रोसित लेखि पठाउनु पर्छ ।
- ६] पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आपना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि नै व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ ।
- ७] कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहने छ ।

आनन्द भूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

विषय—सूची

बुद्ध-वचन	१
विपश्यना साधना	२
नेपाली विहार र यसका विशेषताहरू	४
घर कलह शान्ति	५
श्री बुद्धको दिव्यउपदेश र नेपालको संविधान	९
धात्येया सुख	१२
शिक्षा मदुगुया चिं	१३
लोभी पह	१६
१९७९ लुम्बिनी दँ धा सन्दर्भम्	१७
बौद्ध जगत	१८

ओमण्णदु धार्मिक

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
 बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
 सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं
 आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
 कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवल परिपुण्णं
 परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग—विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! वहुजन हितको लागि, वहुजन सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित सुख र कामको लागि संचार चर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश चर ।

सन्पादक नंजल

भिक्षु अश्वघोष

श्री वटुकृष्ण ‘भूषण’

श्री न्हुँधेबहादुर बज्राचार्य

बष्ठे ७

अड्डे २

जेठ २०३८ बुद्ध संवत् २५८३

आनन्दकुटी, स्वयम्भू

बुद्ध—वचन

अर्काको दोष देख्नु सजिलो छ, किन्तु आपनो दोष देख्नु मुश्किल छ, अर्काको दोष भने हिम छरे कै हिड्छ तर आपनो दोष चाहिं जाली जुवाले पासा छोपे कै छोप्छ ।

दोषारोपन गर्ने विचारले सधैं अर्काको दोष देखी रहने व्यक्तिको चित्त मल बढादछ, चित्त मलको क्षय हुने मार्गबाट वञ्चित हुन्छ ।

लडाईमा छोडेको बाण हात्तिले सहन गरे कै अर्काको कटु वाक्य सहन गर्ने छु, कि-नकि संसारमा दुश्शील व्यक्ति नै धेरै छन् ।

(धर्मपद)

विपश्यना साधना

हाम्रो विचारमा धर्मलाई अन्धविश्वासको रूपमा नलिई सबै यूगका मानिसलाई जीवनको अर्थ र लक्ष्य बोध गराउने एउटा माध्यमको रूपमा लिनु पर्दछ । धर्मले मनुष्यलाई विभाजित गर्ने नभई एकतामा आवद्ध गराउने हुनु पर्दछ ।

राष्ट्रनायक श्री पृथ्वीरेण्ठ्र

विज्ञानले भौतिक सुख- सुविधाहरू प्रशस्त मात्रामा दिए तापनि मानव पहिले भन्दा ज्यादै सुखी भएको जस्तो देखा पर्दैन बरू जहां जहां भौतिक सुखका साधन-हरू बढी मात्रामा उपलब्ध छन् तहां-तहां ज्यादैनै अशान्ति विद्यामान छ । ब्रिटेन, अमेरिका आदि देशहरूमा भौतिक सुखका साधनहरू प्रचुर मात्रामा भए तापनि त्यहांको दैनिक जीवनमा अशान्ति र मानसिक तनाव पनि उत्तिकै मात्रामा छ जसले गर्दा शान्तिको निमित्त मांग बढेको देखा परिहरेको छ । मानिसहरू अब ध्यान तिर आक-षित हुँदै गइरहेका छन् । परिणाम स्वरूप ध्यानका विविध प्रयोग देश- विदेशमा भइरहेका छन् । ध्यान द्वारा शान्ति प्राप्तिको प्रयत्न भइरहेको छ । ध्यानको परम्परा प्राचीन काल देखि नै चलि आइरहेको छ । नेपाल र भारतको ब्राह्मण र धर्मण सांस्कृतिमा ध्यान माथि निकै प्रयोगहरू भएका छन् । तर कुनै कालमा इनमा विकृति आयो र आफ्नो वास्तविक रूपमा नरही लुप्त प्रायः पनि भए ।

विपश्यना नेपाल र भारतको एउटा अत्यन्त प्राचीन साधना पढ्न्ति हो । आजको २५२३ वर्ष पूर्व भगवान

गौतम बुद्धले यस विलिप्त भएको विधिलाई पुनः अनुसन्धान गरी यसलाई सर्वसुलभ बनाउनु भयो । विपश्यना आत्म निरिक्षण द्वारा - सुद्धि गर्ने साधना विधि हो । आफ्नो नैसर्गिक श्वासको ॥ निरिक्षणबाट प्रारम्भ गरी आफ्नै शरिर र चित्त माथि क्षण-क्षणमा हुन लागेका परिबर्तनशील घटनाहरूलाई तटस्थ भावले निरिक्षण गर्दै चित्त शोधन र सद्गुण वर्धनको यो अध्यास साधकलाई कुनै पनि साम्प्रदायिक भावनामा संलग्न हुन दिदैन तसर्थ यो साधना सर्व ग्राह्य हो सर्वथा सार्वजनिक हो सार्वकालिक हो । बिना कुनै मेदभावको साथ सबैको निमित्त समान रूपमा कल्याणकारी हो ।

विपश्यना कुनै जादु होइन वा कुनै सम्मोहिनी विद्या नै हो । जसले गर्दा हामी कुनै अर्को व्यक्ति वा शक्ति द्वारा सम्मोहित भएर विवेकहीन र बुद्धिहीन बनौ । विपश्यना कुनै मंत्र विद्या होइन जसले कुनै संपूर्ण विच्छु वा भूत-प्रेतलाई मंत्राएर बशीभृत गर्न सकौ । विपश्यना कुनै अंध भक्ति वा संघ भावावेश होइन जसको भावो-न्मादमा हामी उन्मुक्त भई बसी रहौ । विपश्यना कुनै

भजन कीतन संगीत वा नृत्य होइन जसमा भाव विभोर भएर हामी आत्म विस्मृत भई बसौं । विपश्यना कुनै चमत्कार होइन जसको अलौकिकताबाट चमत्कृत भएर हामी आश्चर्य चकित भई बस्न सकौं । विपश्यना शब्दहरूको इन्द्रजालको कुनै माया होइन जसले कसैको बाणी बिलासबाट हामी आपनो बुद्धि बिलास गरौं । विपश्यना कुनै तत्व चिन्तकहरूको अखाडा होइन । जहां वाद-विवाद तर्क-वितकं गर्दै बौद्धिक खेलहरू खेलौं । विपश्यना कुनै ग्रन्थ-पाठ होइन जसको प्रारा कुनै दृश्य वा अदृश्य व्यक्तिका प्रति शरणागत भई हामी अकर्मण्य भएर बसौं । विपश्यना कुनै काल्पनिक तारकदेव वा गुरु प्रतिको मित्थ्या आश्वासन होइन जसको सहारामा हामी बसौं ।

विपश्यना स्वरूप…………… विपश्यना शब्द वि उपसर्ग पूर्वक पश्य धातुले बनेको छ । पश्यको अर्थ हो दर्शन । वर्तमान कालमा दर्शन शब्द केवल हेनुँ अर्थमा प्रयुक्त हुन्छ । परन्तु प्राचीनकालमा पश्य दर्शन शब्द संवेदन साक्षात्कार वा अनुभुति गर्नको अर्थमा प्रयुक्त हुन्थ्यो । वि उपसर्ग विशेषको द्योतक हो । अतः विपश्यनाको शावृदीक अर्थ विशेष रूपले दर्शन वा साक्षात्कार गर्नु हो । यहां विशेषको अर्थ यो छ कि जो जस्तो छ उसलाई ठिक उस्तै अनुभव गर्नु अर्थात् विना कुनै प्रकारको मिलावट बन्धट वा प्राप्तीको बस्तु स्थितिको साक्षात्कार गर्नु । अध्यारणतः मानव जो साक्षात्कार गर्दछन् त्यो राग-रंजित

द्वे ष-दुषित वा मोह-बिमुदित मुर्छित भएर गर्दछन् । अतः त्यो शुद्ध साक्षात्कार नभएर राग द्वे ष मोहले युक्त साक्षात्कार हुन्छ । यसै अशुद्ध साक्षात्कारलाई निषेध गर्नको लागि यहां वि विशेष उपसर्गको प्रयोग गरिएको छ । अर्को शब्दमा स्थितिको सच्चाईको साक्षात्कार गर्नु नै विपश्यना हो ।

विपश्यना धर्म बस्तु वा प्रकृतिको स्वभावलाई धर्म भनिन्छ जसरी आगोको स्वभाव उण्ठता हो । यो आगोको धर्म हो । यस स्वभावको साक्षात्कार गर्नु नै विपश्यना हो । यस प्रकार धर्म र विपश्यना एउटै अर्थका द्योतक हुन् । विपश्यना सत्यको साक्षात्कार बुद्धि जन्य कल्पनाहरू सम्झनाहरू वा मान्यताहरूबाट हुँदैन बरू अनुभवबाट हुन्छ । त्यस सत्यपथमा हिडाइले हुन्छ । जसरी व्यक्ति जीवनमा सत्यलाई स्थान दिइरहन्छ । त्यसमाथि आचरण गरि कदम बढाइरहन्छ- त्यसरी त्यो सत्यको गइराई र सुक्ष्मताको साक्षात्कार पनि गरिरहन्छ । यो प्रकृतिको नियम हो जो जति सुक्ष्म हुन्छ त्यो त्यतिनै महत्वपूर्ण हुन्छ । आफ्नो विशेषता अलौकिक बिलक्षण वा अचिन्त्य शक्तिहरूको भण्डार हुन्छ । विपश्यना जुन सत्यको साक्षात्कार हुन्छ त्यसमा कदम बढाउंदौ खेरी प्रकृतिका सुक्ष्म सुक्ष्मतर वा सुक्ष्मतम सत्यहरू सिद्धान्तहरू धर्महरू र शक्तिहरूको प्रत्यक्ष साक्षात्कार भई हाल्दछ । तब त्यो सर्वथा बन्धन मुक्त भएर सदाको लागि भाव भ्रमण वा दुःखबाट मुक्त भई हाल्दछ । क्रमशः

बोरै सुख त्याग गरेर धेरै सुख पाइने सम्भावना भयो भने बुद्धिमानले धेरै सुखको कारण बोरै सुखलाई त्याग गर्दछ । (धर्मपद)

नेपाली विहार र यसका विशेषताहरू

“एवं मे सुतं— एकं समयं भगवा सावत्त्विय विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे”^१ सूत्रारम्भमा रहेका “विहरति” अर्थात् “बस्नु भएको छ” (को) शब्दको अनुकरणबाट “विहार” को व्युत्पन्न भएको थियो । वास्तवमा बुद्धको स्वयं जीवितावस्थामा शान्त, स्वच्छ, सघन वृक्षाद्याया युक्त श्रमणहरूको विश्राम-भवनहरूलाई “आराम” भन्ने गर्दथ्यो । यसको उदाहरण जेतवनाराम, गोपिताराम पूर्वाराम र स्वयं कपिलवस्तुको निग्रीधाराम हो । प्राचीन वाडमयको अध्ययनबाट स्पष्ट हुन्छ “आराम” भन्नाले युप्रै विहारहरू, बगीचा, खुल्ला चौर आदिको संयुक्त नाम हो । आराम भित्र “मूल गन्धकुटी हुन्छ” जहां भगवान बुद्ध विहार गर्नु हुन्थ्यो । मूल सूत्रमा जेतवनारामादि धेरै बार उल्लेख भएता पनि आरामको एकाई अर्थमा “विहार” हरूको उल्लेख पनि हुने गर्दछ । जस्तै कि बुद्ध वंसमा उल्लेख गरेको छ, “विहार वथु भन्ते जानाही ति विहारस्स पतिद्वानद्वानं भन्ते जानाहि । एत्थ च विहारोति म सकल विहारो एको आवासो । तेनबाह अयस्स विहारं कारापेस्सामीति ।” अर्को रमाइलो कुरा के हो भने आज सम्म पुरातात्त्विक उत्खननमा पाइ-एका अभिलेखहरूमा “महापरिनिर्वाण विहार” र “मुकुट बन्धन महाविहार” जस्ता विहारहरूको नाउँ पाइएका छन् । तर आराम शब्द पाइएका छैनन् । यसको मूल कारण पनि “आराम” विहारहरूको एक सामूहिक नाउँ

हुनु हो ।

नेपाल उपत्यकामा रहेका विहारहरूको प्राचीन ऐतिहासिक क्रम आजसम्म स्पष्ट भएको छैन । स्वयम्भू पुराण र बृहद् स्वयम्भू पुराण बुद्धको नेपाल आगमनको कुरात उल्लेख गर्दछ, तर बुद्ध कुन विहारमा बस्नु भएको छ भन्ने कुरा स्पष्ट गर्दैन । यी पुराणहरूले पूर्व बुद्धहरूलाई पहाडको शिखरमा बसाले जस्तै गौतम बुद्धलाई पनि स्वयम्भू स्तूप अगाडी सम्म बस्नु भएको उल्लेख गर्दछ, परन्तु यसले विहारहरूको नाउँ बुद्ध र बुद्धको भिक्षु परिषदलाई प्रदान गर्न सकेको छैन ।

ऐतिहासिक प्रमाण्य श्रोतको आधारमा भन्ने भए “सुगत शासन पक्षपाति” वृषदेवको समयसम्म विहार भएको हुनु पर्दछ । कारण, विना बौद्ध विहार कुनै राजा सुगत शासनको पक्षपाति नै हुन सकिन्दैन । उता उनकै पौत्र मानदेव कालसम्म “श्रीमान विहार” बनिसकेको छ । गोपाल वंशावलीको” श्री मानदेव…… तेन स्वनामेन मानविहार प्रतिष्ठित” उल्लेख, र लिपि अनु-सार चांगुको स्तम्भलेख भन्दा अलि पुरानो देखिएको चायबहिलको अभिलेखमा ‘………सङ्घस्य भत्यार्थ’ भन्ने उल्लेखको आधारमा विद्वानहरूले स्वयम्भूको” ……“क्षेत्रश्वाक्षत्र दत्त” (श्री मान विहारे) बाट राजा मानदेवले श्रीमानविहार बनाएको कुरा प्रमाणित गर्दछन् ।

यस अतिरिक्त लिच्छवि कालका अभिलेखले लिच्छवि

युगमा थुप्रै विहारहरू भएको कुरा सिद्ध गर्दछ । नेम० सं० ४० को अष्ट सहश्रिका प्रजापारमिता पुस्तकमा उल्लेख गरेका जस्ता विहारहरूको नाम संकलन गरे “नेपालको धार्मिक इतिहास” को विहारहरूको सूचिभन्दा विहारहरू थुप्रै भएको देखा पर्दछ ।

लिच्छविकाल सम्म बौद्ध विहारको प्रतिष्ठा जन-कल्याणकारी कार्यक्रम सारै माथिल्लो स्तरको छ । त्यसैले राजकीय सहयोगमा बौद्ध विहारहरूको स्थान धेरै सम्मानित भएको देखिन्छ । दोलाशिखर स्वामीलाई जस्तै, गुंविहार, श्रीमानविहार, श्री राज विहार, खर्जुरिका विहार, मध्यम विहारलाई पनि प्रति विहार ६ पुराण २ पण राजकीय सहयोग पाएको हाडिगाउँको अभिलेखले यस कुराको प्रमाण दिन्छ ।

लिच्छवि कालका यी प्रसिद्ध एवं शिक्षण केन्द्र विहार-हरू आज कहां कहां छन् निश्चित रूपमा भन्न सकेको

छैन । “गुं विहार”लाई कसैले स्वयम्भू तिर देखाए कसैले बज्रयोगिनीसम्म देखाउने गर्दछन् । १२ शदीको प्रसिद्ध तिब्बती विद्वान धर्म स्वामीनीले भिक्षुहरू भएको र विना भिक्षुका थुप्रै विहार काठमाण्डौं उत्त्यकामा भएको कुरा उल्लेख गर्नु भएको छ । तर ती विहारहरूलाई हाम्रा वर्तमान कालका विहारहरूसंग अझसम्म तादात्म्य सम्बन्ध राखेर व्याख्या गर्न सकेको होइन । काठमाण्डौ उपत्यका बाहिरका विशेषतः उत्तरी भेकका र पश्चिमी नेपालका विहारहरू तिर अझ सम्म हाम्रो ध्यान जान सकेको छैन । कम से कम एधार शय बषं पुराना दानवताल र कांको विहार धेरै कलात्मक र विशाल भएर मात्र महत्व-पूर्ण छैन, अपितु यो हाम्रो सांस्कृतिक प्रसारको बाटो देखाउने केन्द्रको बीच बाटोमा भएकोले पनि मूल्यवान भएको छ ।

प्रज्ञा भन्तुष्यको रत्न हो

लुम्बिनी वर्ष १९७९ र बुद्ध वर्ष २५२३ को
उपलक्ष्यमा

सबै देसवासीहरूमा शुभकामना ।

यशोधरा बौद्ध विद्यालय

निम्नमाध्यामिक स्कुल ल.पु.

अनु० चक्रमान शाक्य, त्रिशूली

घर कलह शान्ति

धर्मवती अनगारिका द्वारा लिखित लक्ष्मो द्वे पुस्तकवाट अनुदित

एक समयको कुरा हो । एउटा महाजन थियो । धर्म भन्ने कुन तत्व हो त्यसलाई थाहा भएको थिएन । उनमा धनको धमण्ड थियो । उनो निकै मात्रका थिए । महाजनपनाले गर्दा समाजमा उनको हेलमेल थिएन । उसको चाकरी गर्ने आउनेलाई मात्र उनी मदत गर्थे ।

हाँझो यहाँ श्रावण मासमा कथा पुराण भन्ने चलन भएँ त्यो महाजनको टोलमा पनि श्रावण महिनामा भिक्षुहरूद्वारा बुद्ध पूजा आदि बुद्ध धर्मको प्रचार गर्ने काम शुरू भयो । त्यो टोलका प्रायः सबै जना कथा सुन्न गए । त्यो साहुको जहान साहुनीको पनि कथा सुन्न जाने बानि बस्यो । साहुनीले आफुले सुनेर आएको कथा घरमा गएर आपनो लोग्ने र छोरीलाई पनि सुनाउने गरिन । साहुनी भिक्षुहरूको धर्म देशना बाट निकै प्रभावित भइन । तिनले साहुलाई भनिन्— 'एक दिन पनि फुर्सत नलिइ-कन कमाएर मात्रै के गर्ने । धेरै घर, धेरै सम्पत्ति के लाई । चिन्ता मात्र बढ्ने । अलि अलि त्याग पनि गर्न सक्नु पछं । धर्म कर्म पनि गर्न सक्नु पछं ।'

साहुको मनमा पन्यो— भिक्षुहरू कहाँ कथा सुन्न गइ अब खर्च गर्न कुरा गरीन् । अघि अघि एक जोर साधारण लुगा मात्र लाएर धन जन्मा गर्नु पछं भन्नेले

अहिले कस्तो कुरा गरेको । त्याग गर्नु पर्ने त हो । छोराहरूलाई पढाउनु पछं । पछि दाजु भाइ रुगडा गर्नु नपर्ने गरी उनीहरूलाई सबै कुराको बन्दोबस्त गर्न सक्नु पछं ।

एकदिन साहुलाई घरायसी तन्ताले दिक्क लाग्यो । मन बहलाउन भनि विहारमा कथा सुन्न गयो । शंका लागेको कुरामा छलफल गन्यो । कथामा कस्तो कुरा निस्क्यो भने धन कमाउनु पछं । मिहेनत पनि गर्नु पछं । तर कमाएको धनको सदुपयोग गर्न जानेन भने दुख हुनु सक्छ । परिवारमा रुगडा हुन सक्छ । अनि धन भएर पनि मनमा शान्ति हुँदैन ।

यसरी कथा सुन्न गरे पछि साहुको मनमा धर्म चेतना आयो । स्वभाव परिवर्तन भयो । धार्मिक कार्यक्रममा त्याग भावना आयो । चन्दा दिएर आवश्यक सर सामान प्रदान गरेर मदत गर्ने भयो । साहुको स्वभावमा धेरै परिवर्तन आयो । साहुको स्वभाव राम्रो भएको देखेर छिमेकिहरू, टोलका मानिसहरूलाई पनि खुशी लाग्यो । अघि जस्तै खुसामत गर्न आउनेलाई मात्र मदत गर्ने होइन कि आपनै मनले देखेर, आफै अघि सरेर गरीब दुखीहरूलाई मदत गर्ने भयो । धर्म केलाइ भन्दछन् ।

राम्रो संग बुझे । घरमा सबै जना धर्मावलम्बी भए ।
बुद्ध पूजामा भाग लिन जाने भए ।

कमशः एउटो छोरी विवाह योग्य उमेरकी भइ । विवाह गरिदिने निश्चय भयो । आमा-बाबु दुखेले छोरी-लाई बोलाएर भने, “तिमी हाम्रो प्यारी छोरी हो । अब तिमी दुलही हुन लागि रहेछौ । हामी विहारमा बाहेर कथा सुन्ने गरेका, बुद्ध धर्मावलम्बी भनेर सबैलाई बाहा छ । तिमी चार जना दाजुभाइ भएको घरमा पर्ने भयो । धेरै दाजुभाइ भएको घरमा कुण्डा हुन सक्छ । सासु र बुहारीहरूको बिचमा, नन्द र भाउज्यूको बिचमा, ज्येठानी देवरानीहरूको बिचमा कुण्डा भइ रहन सक्छ । तिमीले त्यो घरमा गएर कलह शान्ति गरि दिनु । तिमीले यो दुखन कोशीश गर कुण्डा भयो, किन कुण्डा भयो ? कलहको कारण पता लगाएर त्यसको जरै उखेलने चाहाँ गर । अलिकति सहनु पर्ला, दुःख भोग्नु पर्ला । सासु ससुरा, देवर देवरानी, ज्येठाज्यू ज्येठानी भएको घरमा माइतिमा जस्तो हुँदैन ।

छोरीले बाबु-आमाको आज्ञा पालन गर्ने प्रतिज्ञा चाहिन् ।

यथा समयमा विवाह भयो । पति घरमा प्रवेश गरे कोडि नै साहुकी छोरीले घरको चाल चलन अध्ययन गर्ने चाहिन । एक दुइ महीना सम्म त घरको वातावरण शान्ति भित्रो । विस्तारै त्यहाँ घरमा दन्त बजान सुनिदै आयो । एकातिर सासु र नन्द, अर्कोतिर बुहारीहरू सास हुनेले आम्नो छोरीलाई सकेसम्म ऐश आराममा राखन चाहिन । बुहारीहरूलाई कमारी कै काममा जोत्दिन्थिन् । अच्छ बुहारीहरूमा पनि कुण्डा हुन थाल्यो । कारण के अले चुलो परिवार भएकोले चुलो धन्दा गर्न त्यो घरमा चाह्नो वियो । यसैले बुहारीहरूमा चुलो धन्दा गर्ने पालो

बाँधेको थियो ।

आफ्नो भात पकाउने पालोमा माईति जाने, कतिको बाठी ! मेरो पनि माइति छ । मलाई जान मन लारदैन आफ्नो माइतिमा ? भाँडा माझे दुँगुर छ । बच्चा सुताउने निहुले कोठामा गएर मज्जा संग सुतने ! अहिले हो ! बच्चा रोएको ! छोरालाई दूध ख्वाउँ कि तिहुन तरकारी हेउँ । लुगा धोयो, आफ्नो मात्र सुकिलो । अर्काको मा त साबुनै नलाएको जस्तो ।

यस्तै त्यो घरमा सधैँ ।

नयाँ दुलही सबै भन्दा कान्छी, बोलिमा नन्त्रता, काममा जाँगरता थियो तिनको ।

“बच्चा रोइरहेछ । बच्चालाई दूध ख्वाउन जानु होस् । चुलोमा म हेउँ ।”

तिमी नया दुलही । तिम्रो पर्नि पालो आउँदै भात पकाउने ।

“हो त्यो मलाई पनि थाहा छ । अहिले देखि अध्यास गरेपो आफ्नो पालोमा राम्रोसंग भात पकाउन सकिन्छ । मलाई शिकाई दिनु होस न स्वादिष्ट तिहुन तर्कारीहरू पकाउने ।”

भाउज्यू चाहिको मनमा पन्यो— अरूहरू काम गर्न पर्ला भनेर टाउको दुख्यो, पेट दुख्यो भनेर माइति जान्छन् । यिनी नगर भने पनि काम गर्न आइरहन्छै । कस्ती जानी छ यो दुलही ! माईति जान परे जानुहोस् भाउज्यू भात म पकाइदिन्छु भन्छ्ये ।

नयाँ दुलहीको चाल चलन देख्दा सासु चाहिन पनि छक्क परिन । एकादिन नयाँ दुलहीलाई बोलाएर सासुले भनिन्— ए दुलही ! अर्काको भात पकाउने पालोमा तैले किन काम गर्न गएकी ? जान्ने न होउ । आप्नो बालोमा

मात्र चलो धन्दा नगरीकन !

“होइन आमा !” नयाँ दुलहीले भनिन्— “अधि यो घरमा जहिले पनि भात पकाउने लुगा धुने कूरामा रुगडा थइ रहन्थ्यो । अहिले त्यस्तो छैन । माईति जानलाई पनि कसैले भनाइ खान पर्देन । परस्परमा सहयोग भइरहेकोले काम सबै राङ्गो संग भइरहेको छ ।”

नयाँ दुलहीको कुरा सुनेर सामु चाहि प्रभावित भइन तिनले सोथिन्— ‘तेलाइ कसले यसरी काम गर्न शिकाएको ?’

नयाँ दुलहीले भनिन्— “हाङ्गो वा आमा, हामी सबै विहारमा गएर कथा सुन्नेये । धर्म कर्म गर्थे । भन्तेहरूको, मेरुआ लुगा लाउने अनगारिका गुरुमाँहरूको बानि सुधार गर्ने कथा सुन्न्थ्यो । मलाइ यहाँ दिइ पठाउनु दुइ दिन अधि वा र आमाले भन्नु भएको थियो— पति घरमा बस्दा आफ्नो मनले देखेर काम गर्नु पछं । रुगडा भएमा रुगडाको करण बुझेर रुगडा नहुने काम गर्नु पछं । नतर इज्जत जान्छ । यो दुलही अल्छी लुच्ची, बजौटी यस्तो मनाइ खान पन्यो भने बाबु आमालाह समेत नरासो हुन्छ ।” बाबु आमाको अर्ति मुताविक काम गरिरहेछु ।

सासु चाहिले सोधिन “भन्तेहरू भन्ने को हुन नि ?

नयाँ दुलहीले भनिन्— “भन्ते” भिक्षुहरूलाई आदर पूर्वक बोलाउँदा प्रयोग गरिने सम्बोधन शब्द हो ।

“भन्ते” भिक्षुहरूलाई प्रयोग गरिने आदर सूचक शब्द रहेछ । भिक्षुहरूले यस्ता कथाहरू भन्ने रहेछ । सासु चाहिले भनिन्, “दान दिनु पछं भनि दान लिने कुरा मात्र गर्छन् भनेको त होइन रहेछ ।” मन मनै भनिन्— राङ्गो उपदेश दिने रहेछ भिक्षुहरूले । साच्चै लक्ष्मी जस्तै दुलही फेला पन्यो । घरमा रुगडा तगडा केही छैन अब । सबै मिल जुल भएर काम गर्दा कति राङ्गो भयो । माईति जान पन्नेहरूलाई पनि आनन्दै भयो । हो वा: सा ! छोरीलाई पुल पुल्याई राख्दा पछि आफैलाई नराङ्गो हुन्छ । अर्काको निन्दा घर्चा सहनु पर्न हुन्छ । छोरीलाई तालीम गर्नु पन्यो ।

पति घरमा गएर छोरीले मनले चिताएँ छैं काम गरेर बाबु आमाको नाम राखि दिइन् । साहु र साहुनी दुबै खुशी भए । विहारमा गएर भन्ते र गुरुमाँहरू द्वारा भगवान बुद्धको उपदेश (शिक्षा) सुने अनुसार सुधार कार्य गर्न सकेकोले तिनीहरूको हर्षको सिमा रहेन ।

अर्कालाई दुःख दिएर आफुले सुख भोग्न इच्छा गर्दछ भने त्यस्तो व्यक्ति द्वेषको जंजालमा फसेर कहिले पनि द्वेषबाट मुक्त हुन सकतैन ।

(धम्पद)

—इच्छाहर्ष वज्राचार्य

श्री बुद्धको दिव्यउपदेश र नेपालको संविधान

सुन्दर हिमालको काखमा रहेको नेपालको राजधानि काठमाडौंको पच्छिम तिर पर्ने पवित्र लुम्बनी वर्गेचामा अरिव २६ सय वर्ष अधि शक्तिशाली राजा शुद्धोदनको बहारानी मायादेवीको कोखबाट शान्तीका अग्रणी राजकुमार गौतम जन्मेको थियो । राजकुमार गौतमको बालबकाल देखि वरिष्ठ गुरुहरू द्वारा राजाले शिक्षादिक्षा राङ्गो संग दिलाएका थिए । राजकुमार गौतमको बुद्धावस्थामै सौन्दर्यले पूर्ण भएका कुलिन सुन्दरी कन्या यशोधरा संग शुभ विवाह सम्पन्न भयो । केहि समय बीच यशोधरा तफ्बाट राजकुमार राहुल पनि जन्मेको थियो । राजकुमार गौतमको आफ्नो जीवन यात्रा केको गरे शान्ती र सत्य पत्ता लगाउन सकिएला भने विचारमा हरबखत तनमन लागिरहन्थ्यो । राजमहलको लाज्जीय सुख सयल आनन्दले राजकुमारको मनलाई नाउन सकिएन । एकान्तमा मात्र बसी विचार गर्न आए ।

यसरि छोराको विचार र चाल चलन देखेर महाराज बुद्धोदनले राजकुमारको मनलाई फकाउन सकिएला कि विचार लिएर दिल बहलाउनको लागि गरमी, ठण्डा, तीने मौसममा बस्ने बेगला बेगलै राम्रा घरहरू र

किसिम किसिमका फुल फुल्ने बगैँचा पोखरी समेत बनाई दियो साथे रोजिन्दा अप्सरा जस्ता सुन्दरीहरूको नाच गाना हुने नाचघर बनाई नाचगान पनि सुरु गरे । त्यसबाट पनि राजकुमारको विचार बहलाउन सकिएन ।

सो देखेर राजा शुद्धोदनले आफै गई आऽनो छोरा राजकुमारलाई भने, यसरि वर्दो उमेरमा राज्य चलाउन राजकाज तिर लाग्नुपछ भनी अनेकौं कुरा देखाई सम्झाउदा पनि मनाउन सकिएन । जति सम्झायो उति उल्टो हुन गयो ।

राजकुमार गौतम २९ वर्षको उमेरमा रानी र छोरालाई राजमहलको सुख आनन्द र राजपरिवारलाई त्यागि आधी रातमा दरवारबाट बाहिर निस्केर गयो । घना जंगलमा गई तपस्या गर्नातिर लागे । ६ वर्ष सम्म कठोर तपस्या गर्दा पनी आफ्नो कार्य सफल हुने समय आईपुगेन । सो मार्गलाई छाडी फंरी भारतको बुद्धगयाको बोधी बृक्षमुनि तपस्या गरी केही समय बाद दुःख र दुखको कारण दुःखको अन्त तथा दुःख अन्त गर्ने बाटो भन्ने चार आर्य सत्यको ज्ञान प्राप्त गर्नु भयो । यो चार आर्य सत्यको ज्ञान प्राप्त बैशाख पूर्णिमाको दिनमा भएपछि सिद्धार्थकुमार गौतम बुद्धको नामबाट प्रख्यात भयो । भगवान्

बुद्धले बुद्धत्व प्राप्त गरि सकेपछि एकलैले कुनै काम पनि ठोस रूपमा हुन सक्तैन । पञ्चहरू द्वारानै मात्र सम्भव हुने देखाउनको लागी सो कुराको विचार लिनु भै सर्वप्रथम ५ जना योग्य व्यक्तिहरूलाई पञ्चवर्गीय भिक्षुहरू बनाई उहाँहरूलाई आवश्यक शिक्षा दिक्षा दिईसकेपछि स्वयं बुद्ध आफे र पञ्चवर्गीय भिक्षुहरूलाई साथ लिनु भै ४५ वर्षको लामो अवधि सम्म देश विदेश र नगर नगरको दैलो दैलोमा पुगि लोक सेवा गर्नु भएको थिए ।

शान्तीका अग्रणी भगवान बुद्धको उपदेशहरू मध्येका निम्न प्रकारको उपदेशहरू पनि हुन् ।

क) मैले उपदेश दिएका कुराहरूको पहिले विचार गर्नु, सोच्नु, उचित देखिएमा मात्र मान्नु । साविक देखिचलि आएको रुढी वादी र अन्धविश्वासको सम्बधमा (पनि मानव एक भनि सम्झनु र व्यवहार गर्नु) परम्पराको स्थिती रिती छ भनी नसोच्नु ।

ख) नांगा भोका र रोगी माथी दया गर्नु ।

ग) अहकारलाई त्यागि क्षमा र कल्याण गर्ने गर्नु ।

भगवान बुद्ध स्वयम आफैले पानी नचल्ने जातकी कन्याको हातबाट पानी पिउनु भएको भन्ने पान देखिएको छ ।

माथि उल्लेख गरिएको उपदेश र उदाहरणहरूबाट यो पनि भन्न सकिन्छ कि भगवान बुद्धमा जाती भेद, वर्ग भेद भै दियो भन्ने दलगतको भावना आई कुनै कार्य र विकासमा पनि सफलता पुऱ्याउन सक्तैन । जोषकहरूको समाज सृजना भई कलह अशान्ति मात्र देखिएर्छ, पस्तो कलह अशान्ति कसरि मेटाउन सकिएला भन्ने विचार लिनु भै भगवान बुद्धको उसै बहतमै अशान्तिको मूल कारण जाति भेद, वर्ग भेद भनेको एक किसिमको दलगतको भावना सृजना हुने हुँदो त्यस्तो दलगतको भावना राख्न

हुँदैन । यस्तो भावना रहो भने शान्ति सत्य र एकतामा खलबल पर्ने जाला अशान्ति पैदा भई मानव जातीमा सामन्जस्य आउँदैन, एकता आउँदैन, एकता भएन भने शान्ति र सत्य भनेको कुरा देखा पर्दैन । मानव जातीमा आपस आपसमा मेल मिलाप आउँदैन अहंकारलाई एकातिर नपन्छाएमा समाजमा एकता आउँदैन । त्यसकारण अहंकारलाई थाडो क्षमा र कल्याण गर्ने बानी बसाल्न पर्छ भन्ने पछी हुने समेतको विचार गर्नु भै दिव्य उपदेश दिएको भन्न सकिन्छ ।

एक मानवले अर्को मानव जस्तै असहाय दीन दुःखिनांगा भोका र रोगीहरू माथि आफुले हुने सम्म सब्दो दया माया प्रेम र सेवा गरी देखाउनु नै अरू मानवमा आफ्नो परिचित गराई पछी सम्म चिन्हाउने र गुण गाउने बाटो बन्न जाने र जात जातीको एकताको सुमधुर सम्बन्ध कायम हुने देखाउनको लागि बुद्धले आफैले एक अछृत जातकी (पानी नचल्ने) कन्याको हातको पानी पिउनु भएको छ । यसबाट मानव एक हो भन्ने भावना दर्शाएको देखिन्छ ।

कार्य कलाप तर्फ पनि जसरी मोटर गुडाउने पेट्रोल अथवा डिजेल, रेल डगुराउन कोइला, पयाकट्रो चलाउन निमित्त विद्युत शक्ति आवश्यक पर्छ, त्यसरीनै कुनै पनि परन्तु सम्म रही रहने ठोस कार्य गर्न योग्य पञ्चहरू द्वारानै मात्र संभव छ भनी देखाउनको लागि माथी उल्लेख गरिए अनुसार पञ्चवर्गीय भिक्षुहरू छडा गरी भगवान बुद्धले नेपाललाई र आफुलाई विश्वमा परिचित गराउनको लागि समेत यो मांग द्वारा आफ्नो कार्य कलाप शुरू गरेको देखिन्छ ।

राजमहलको सुख र ऐश्वर्यलाई नत्यागेको भए भगवान बुद्धले विश्वको भ्रगाडी नेपाललाई र आफुलाई आज जसरी

शान्तीको अग्रणी बुद्ध भगवान भनि परिचित गराए, चिन्हाए, सो हुन सक्ने दिएन ।

भगवान बुद्ध जन्मेको देशको राजा हुनाले २००७ सालमा राजमहलको मुख आनन्द र राजगढीको समेत परवाह नगरी नेपाली जनता (लोक) लाई नेतृत्व दिलाउनको लागि राजा प्रजा एक हौ भनि नारा बक्से स्वर्गिय श्री ५ त्रिभुवन वीर विक्रमबाट महत्वपूर्ण कदम चाली प्रजातन्त्रको ढोका खोली बक्से को हामीहरूले कहिले प ति बिरसिन सक्तौ ।

स्वर्गिय श्री ५ त्रिभुवनबाट रोगी बक्से को विरुद्धालाई फलाउन फुलाउनको लागि स्वर्गिय राष्ट्रनायक श्री ५ महेन्द्र वीर विक्रमबाट पनि दलगतको व्यवस्था अफाप शिद्ध भएको हुंदा २०१७ साल पौष १ गतेको परिवर्तन पछि बक्से को सम्बिधानको प्रस्तावनामा नेपाल अधिराज्य र नेपाली जनताको सर्वोत्तम हित र समुन्नतिको निमित्त लोक सम्मतिको अनुकूल शासन व्यवस्था दलविहित पञ्चायत प्रणाली द्वारा मात्र सम्भव छ भन्ने समेत उल्लेख गरि तेसैको भाग ४ को निर्देशक शिदानन्दहरूमा वर्ण र व्यवसायको हितमा सामन्जस्य ल्याई न्यायपूर्ण शोषण रहित समाजको सुजना गर्ने पञ्चायति प्रणालिको उद्देश्य हुनेछ भन्ने समेत उल्लेख भै सोहि अनुकूल २०२० साल भाद्र १ गते जारी भएको मूलुकी ऐनको प्रस्तावमा विभिन्न वर्ग र जात जाती औ क्षेत्रको जनताको सुसम्बन्ध राख्ने समेत भनि उल्लेख गरि छुवा छुट र जाती पातीको व्यवस्था रिती स्थितीलाई अन्त गणिएको छ ।

सोहि व्यवस्थालाई चिर काल सम्म रहने उद्देश्य लिने वतंभान सुधार प्रेमी राजा श्री ५ वीरेन्द्र वीर विक्रमबाट नांगा, भोका, रोगी जनताको पनि जिम्मा ली बक्सी राजा भंकन पनि आफुलाई तकलिफ न सम्झी

जनताको गाउँ घरको दैलो दैलोमा पुगी कुरा सुनी लोक-सेवा गरी बक्से को छ । गाउँ गाउँमा पुगी बक्से को बाट ताहांको गरीब जनताले आफुलाई परेको पिर मर्का भन्ने औसर प्राप्त भयो । जनताले आफनो प्यारा राजालाई चिने, राजाले जनतालाई चिनी बक्सीयो । त्यतीमात्र होइन मौसुकबाट नेपालको असंलग्न परराष्ट्र नितिलाई अरू सुदृढ र विकसित दि बक्से को छ । नेपालको असंलग्न परराष्ट्र नितिका सिद्धान्त अनुसार विभिन्न मित्र राष्ट्रहरूको भ्रमण गरिबक्से को छ । साथै मौसुकबाट अलिजयसं र कोलोम्बोमा भएको शिखर सम्मेलनमा भाग ली बक्सी नेपालको स्वतन्त्र परराष्ट्र नितिको परिचय विश्वलाई दि बक्से को छ । जस्को फलस्वरूप नेपालले अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा पाएको मान मर्यादा उल्लेखनिय र अति उपयोगि भएको छ । मौसुकबाट राज्याभिषेकको शुभ-अवसरमा त्रिभिन्न मित्र दे शबाट पाल्नु भएका अतिथिहरूको विदाई समारोहमा शान्तीका अग्रणी बुद्ध जन्मेको देश हुंदा नेपालका शान्तीप्रिय नीति अवगत गराई बक्संदै नेपाललाई शान्ती क्षेत्र बनाउने प्रस्ताव राष्ट्री बक्से को कतिपय मित्र राष्ट्रहरूले समर्थन गरिसकेको पनि छ । बांकी मित्र राष्ट्रहरूले पनि सो प्रस्तावले कसैलाई हानी नोक्सानी नहुने हुंदा समर्थन अवश्य हुने छ भन्ने विश्वास छ । यस प्रस्तावले गर्दा नेपाल जस्तो भूपरिवेष्ठि देशलाई शान्तीको मार्गबाट विकास कार्यमा लाग्न सहयोग प्रदान गर्न सकिने कुरा निर्विवाद छ ।

भगवान बुद्धको दिव्य उपदेश र कार्य कलाप औ स्वर्गिय राजाहरूको र शान्तिका पुजारी श्री ५ वीरेन्द्रको कार्य कलाप र कानूनी व्यवस्थाको कार्य कलापहरू धेरै जसो मात्रामा मिलेको जुलेको देखिन्छ ।

श्री मुनीन्द्ररत्न वज्राचार्य

धात्थेया सुख

सुख सुखात जक मयः । छित यः जितः यः । तर
व सुख गन दु सुनानं बालाक थुइका काय् मफुनि । थो
मनुखं तुति तुति मजुइक, म्हं म्हं मजुइक उखें थुखे
थुखें उखे जुया न्हि छ्याना चोंगु छु सुखया निर्ति
मखुला । गुलि आण्वर्य ? छम्ह भरीयां मुरीका मुरीं वा
म्हय् कोविया धोन छु धव नं छजा सुखया निर्ति मखा ।
जागिरदार अफिस हूँ । अफिस थकित जुया लिहाँ वा ।
छम्ह साहुं टेलिकोन धुवां धुवा खै ल्हाना चैं थो नं ला
सुखया निर्ति है मखा । मनुखं धाइ थो फुक धनया निर्ति
खः । थन है सुखया साधन खः । मनुखं धनया निर्ति
अनेक चेष्टा याइ तर धात्थेय धायगुसा धन है जक सुखया
साधन गनया खः धका ?

धैबा मदुपिसं सोय धैबा आपा दुर्पि साहु महाजन-
तय् तसकं सुख धाइ । धन मदुपिनि धन दय्केगु इच्छा
दथा चोनि । धन मदया छजु पुने छसा नय् धन्दां लिना
चोनि । थोनं मनूतय जीवने दुःख जुल । धन मदुपिसं
थःत तसकं दुःख ताय्का चोनि । तर अय्सां धन मदुपिसं
धन दुर्पिसं मकागु सुख कया चोनि । थोनं छगु किसिमया
सुख मखा । धन दुर्पिन्त नं दुःखं लितु मतु लिना चोंगु
इइ । धन दुर्पिनि ऐस आरामं साःभि नया जीवन फुकेगु
कुतःयाना चोनि । धन कमे याय्तनं ला विभिन्न जुक्ति
अपनेयाय् माला चोनि । धन्दाया धन्दां जीवन न्ह्याका
चोनि । व्यापार स्यनिला मुनानं जोनिला धका धन्दाया

धन्दा काय् माला चोनि । हानं धन दुर्पि, तिसां तिना
चोंपि साहुतय् जीवन ला खतरा । थुलि जक मखु साःभि
नया चोंपि मनूतय्त गरीवयात मजुइगु रोगं सते याका
चोने मालिगु । डाइविटिज, क्यान्सर, अक्सर ब्लड
प्रेसर यें जाःगु रोगं चिना जीवन म्वाना चोने मालिगु नं
तःधंगु दुःख है मखा । थम्हं योगु चीजबीज नय् मजिया
जीवने दुःखया अनुभव याका चोने मालिगु । गुम्हं मनूतय्
चिनि दुगु, चिकं भ्या, जा ला नय् मजिया जीवन अभि-
शाप ताय्का चोने मालिगु नं छगु किसिमया दुःख है
मखा । उकें दुःख अनित्य खः । भगवान बुद्धं धया
बिज्यात—‘दुःख अनित्य खः । दुःख सकसिगुं छेंस चों
चोंगु दु । गथे सूर्योया जः तःमि चिमि मधासे न्यना
चोनि वथेंतु दुःख नं सकभनं न्यना चोनि ।’

दुःखया उत्पत्ति अज्ञानता लोभ व मोहया कारण खः ।
लोभ व मोहं मनुखं यको धन कमे याय्त धयान तइ ।
धनया लागि अनेक भिगु मर्भिगु ज्या याय्त सोइ । धनया
लागि है मनू दुःखे दुना चोनि । धन है सुख सोया चोनि ।
धात्थेया सुखला मनया आनन्द खः । मने आनन्द दय्व
है धात्थेया सुख । छु तःधं मन तःधं । अशान्त मन यात
शान्त याय् माल । मनयात एक त्रित याय् फय्व नं
सुखानुभूति काय् फइ । भगवान बुद्धं अपःय्धंगु महल
वैभव तोता बिज्यात । छु बुद्धयात सुख मदुला ? धात्थे
बुद्धं अशान्त मन धात्थेया सुख काय् मखन । अले राज-

दरवार व परिवार तीता बिज्यातः । एकान्त वास चों चों
नं सुख प्राप्त याना बिज्यातः । न्हागु दुःख्यनं मन त्याके
मा । आत्म सन्तोष काय फइगु हे धात्येया सुख खः ।

धन हे जक सकतां मखु । धनया सुख सोया नं मनया
सुख दकले तःधं । मनया सुख धनं काय् मफुगु सुख बिया
चोनि । धाय् पुन्हीसिया तिमिला जहाँ थिना चोनीबले
चाहिले गुलि न्हाइपुसे चोना मने आनन्द विइ । छु थो
सुख मनया सुख मखा । उकें मयया सुख हे धात्येया सुख

धका भापियगु बेस । धन हे जक गनया सुख खः ? थुकें
रुन लोभ मोह जक बरे याना विइ । तर थिक मात्राय
धनया सदुपयोग याय् फथ्यके माः । धने जक जोड मब्युसे
मनया सुखे नं छुं ध्यान बी माः । थों मनुखं मनया
सुख सोयानं धनया सुखे ध्यान तया चोन । छपुलु मनया
सुखे नं विह्वा बोया आत्म सन्तोषया मासः ल्हाय् फःसा
उचित ताया । अस्तु ।

सम्यक रत्न बज्राचार्य (रुत्रप)

शिक्षा मदुगुया चिं

हे भगवान गबले जिमिके ज्ञान दैगु
भाव भक्ति सिबे मेगु छुं सगु मखु,
सत्संगत याना धर्म मावने छागु मखु,
लज्जा चाया मन कय कुंगु सुनां स्यूगु मखु ।

गुलि चा चा हिला जुया थागा द्वूगु मखु,
ख्वय्ला न्हिलेला मनं मनं मथुया च्वंगु,
खुसी, सिमाय शरण वनां ग्यसु लागु मखु,
तरे याना बी धापि द्योमाः जुयां लुइके मफु ।

फुफा याक जुजुं अमले कगु खंगु मखु,
भाकल यायां धन गुलि फुत चागु मखु,
बौ तः जुजुं लाक्वें गना वंगु थुगु मखु,
बाहाँ स्याना धर्म धाधां पाप लागु खंगु मखु ।

भाव भक्ति च्वेलागु लैंपु खंगु मखु,
शील मदुगु भक्ति मार्ग पूर्ण मजु,
परिवर्तन इले भक्ति मार्ग शिक्षा खंगु मखु,
धर्म म्हसिकेत हाजक हालां ज्यूगु मखु ।

भिक्षु अश्रवोष

लोभी पह

गजयोगु पह थव लोभी पह । न्ह्याको दुसां सन्तुष्ट मजृगु पह । ने मखं मेस्यां छद्धा नेत लोभ यागु तधगु खं मख् । थन धन दुपिनि न्ह्याको दुसां मगागु लोभी पह । लोभी मेस्ति आशाकुति धासां छुं मपा । लोभ चेतना दत धायव करपिनिगु वस्तुइव ध्यबाय् ल्हा ताहाक ज्वीगु । अथे धयागु ख्या काय्गु पह दया वइगु । थःके मावव दुसां नं गुर्लि गुर्लि मेथासं न्ह्यागुसां छगू कया हय् मार्पि दु । विहारे वंसा नं गुर्लि गुर्लि आलु छ्य सां, प्वाज छ्यगसां, दिसलाइ निपूसां मकासे वनी मखुपि दु । थव छु पह मस्यु । आः थन त्यागीम्ह तपस्वीया लोभी पहया खं न्ह्यथने ।

न्हापा न्हापाया खं खः । वोराणसी देशे बह्यदत्त जुजुया पाले छथाय् गामे तपस्वी छम्ह कुटीचा छगू देका च्वंच्वन । छम्ह श्रद्धालु उपासकं व छ्रष्टीयात मेगु हे आथ्रम छगू देका थःगु छें ब्वना यंका सावक भोजन याका सेवा याना तल । उपासकया व तपस्वी प्रति साव विश्वास जुल । व उपासक लुं यकव दुम्ह जुया च्वन खनि । उपासकया छें खुं वडगु भय जुया लुं ज्वना तपस्वीया आश्रमे छथाय् जमीने गाम्हया लुं स्वथना धाल— भन्ते ! छपिं थव थन स्वथनागु खं खः ला ?

तपस्वी धाल— उपासक प्रव्रजित त्यागी पिन्त अथे धाय् मज्यू, थन आमथे स्वथने नं मज्यू । जिपि करपिनिगु चीजे लोभ याइपि मखु । उपासकं धाल— उर्कि ला थन

स्वथने हयागु । छें खुं खुया यंकीगु भय दु । तपस्वी प्रति पक्का विश्वास याना उपासक पिहाँ वन ।

ठगी तपस्वी मती तल थुलि लुं दःसा ला जीविका यायत गाहे गानि । तन्हु हे अन मच्वंसे व लुं ज्वना विचे छथाय् ले॒ं लु॒ं गारे याना वल । छन्हु भोजन याः वंले उपासक यात धाल— छ्रि यकव सत्कार याना जित सेवा यात । छिगु गुण लोमंके फैमख् । थन च्वनागु यकव दत । प्रव्रजित पि छथासं यकव च्वने मज्यू । माया लगे ज्वीयो । ऋषि पिन्त थुजोगु मोहे च्वने मज्यू । आः जि वने निंह धका विदा काल । उपासकं गुलि नं बिन्ति यात तोता वने मते धका तर तपस्वीं खं मन्यं । गाम पिने तक ऋषी यात तया न वल ।

व तपस्वी भचा उसे थंक वने धुंका उपासकयात रुग लाय माल धका थःगु जटाय् सुपुः छपु तक्यंका हाकनं उपासक याथाय् वन ।

उपासक न्यन— भन्ते ! छाय् लिहाँ बिज्यानागु ?

तपस्वीं धाल— खः उपासक छंयाय् बैगले च्वंगु सुप छपु जिगु जटाय् प्ययुना वल । प्रव्रजितपिंसं मविइकं काय्गु उचित मजू । उर्कि थव सुपः छपु तः वयागु ।

उपासकया मती खः धन्य धन्य खः त्यागीत, गुलि जक शंका जूगु । जावा सुप छपु हे मविइकं काइ मखु, धन्य ! धन्य !! धका धया वन्दना याना विदा विया छोत ।

अबले लाक बोधिसत्त्व खेप या थंग्ह वहे उपासकया छेँ बाय् चं वल । तपस्वीया खैं न्यना चवमेस्या मतीवन थवं पक्का नं उपासकयागु छुं नं छुं लुटे याना यंकल जडी । थथे मती तया बोधिसत्त्व बन्जा नं न्यन—भो भाजु छिं व तपस्वी याथाय् छुं चीजत नासु ते यंका तयागु दु ला ?

उपासकं धाल—असत्तिक साचिंच तया थकागु दु ।

एसा व लुं मन्त का । याकेन सोहुँ धका बोधिसत्त्व धाल ।

व उपासकं तुरन्त आथमे वना गा म्हुया स्वबले असत्तिक छगु नं मदु ।

बोधिसत्त्व धाल—छंगु आम लुं मेपिसं कागु मखु व हे त्यागी पहम्ह लोभी तपस्वीं कागु । व्यायं वना ज्वने माल वयात । निम्हं व्यायं वना तपस्वीयात ज्वना दाय फक्को दाया वयाके चंगु लुं कया हल । बोधिसत्त्वं धाल—सुप छपु हे मबीकं काय् मज्यू धका लित ते हइम्हेस्या पह थव ला ? लुं खुया काय्त मछा न मजू । थुक ! थव तपस्वीया छु पह ? ठगी पह । (कुहक जातक)

माल्पा लोभी भिक्षु

मेगु नं बुद्ध कालीन जूगु लोभी पहया घटना न्यथने । श्रावस्ती काण—माता धयाम्ह श्रोतापन्नम्ह उपासिका छम्ह दु । वया म्हाय् छम्ह दु । म्हाय यात योग्यम्ह मिज माला बिया छोत । छुं दिन लिपा म्हायम्ह थःछेँ चाहु वल ।

तन्हु मछि दसेंलि भातमेस्यां सःतिके हल । म्हाय् मेस्यां माँ मेसिके न्यन वने न्हि माँ ।

माँमेस्या माया वना धाल—मैचा छ थःछेँ चं चंगु तःन्हु दत, म्हायम्हछि वने मज्यू । माल्पा भचा ज्वना

हुं धका माल्पा छुना च्वन । माल्पा छुना न्वंबले भिक्षु छम्ह पात्र (गोल्पा) ज्वना भिक्षा वल । मरि छु लिसे भिक्षुयात नि तया बिन । पात्र जायक कया वना नया स्वत माल्पा साब सात थे व भिक्षुं पासापिन्त न कन । मेम्ह भिक्षु नं पात्र ज्वना वन । वयात नं बिया हल । व नं मेपिन्त कन । मेम्ह भिक्षु नं माल्पा नेगु आणां व हे छेँ पात्र ज्वना वन । थुकथं प्यम्ह लोभी भिक्षुपि वना माल्पा दक्वं कया हल ।

उखे जिजा भाजु स्वम्ह तक दूत छोया हल याकनं मवोसा मेम्ह व्याहा याँय्गु जुल । थुखे माँमेस्या माल्पा भचा ज्वना हुं मैं धका हाला ताउ बिका च्वन । उखे खबर वल । मेम्ह व्याहा याय् धुन छ वे म्वाल । म्हायम्ह छाँय् छाँय् रुल । लोभीपि भिक्षु पिसं माल्पा पवना नगुर्लि फलना मेसिया म्हायम्ह भात पिथाय् वने मखन धयागु खैं प्रचार जुल । उपासिकाया म्हायमचा रुवया चंगु न्यना भगवान बुद्ध बिज्याना बिचाया बिज्यात हे । अबलेया भिक्षु पिनि गजयोगु पह ? माल्पा दक्वं बीम्ह उपासिकाया नं छु पह ?

(बन्धु जातक)

भगवान बुद्धया पाले ब्रह्म छमेस्यां च्यागु लाख दाँ मध्ये प्यंगु लाख दाँ प्यम्ह काय् पिन्त इना बिल । काय्पि प्यम्हसिनं अबुया चाकर याना मेगु प्यंगु लाख दाँ न ह्येका काल । बुदायाके छुं मन्त । तःधिकम्ह काय् याथाय् चं च्वन । ला बला लिपा भौमचां घुकि न्यंका हल । तःधिकम्ह काय यात जक सम्पत्ति बियागु ला मेपिन्त नं ब्यूगु दु । थन जक गुलि च्वनेगु ? बुदाया मन सुकु गन । माहिलाम्ह काययाथाय् वन । अन न ला बला जक छु च्वने लाइ भौया घुकि न्यने माल । साइलाम्ह

व कांछाम्ह काय् याथाय् नं व हे खं । छेंलं पिहाँ वना
फलचा बाय् जुल । अयगचा उवना पवना ने माल ।
भगवान बुद्ध याथाय वना तिनि बुढाया जीविका बाँलाक
चले जुल ।

मनूते गज्योगु लोभी पह । अबुयागु सम्पत्ति कया नं
छेंलं पितना छवेगु गज्योगु नुगः । छु पह ! थव जुल
भगवान बुद्धाया पालेसिगु घटना ।

थों कहे नं शीथाय् करोडं दुपिनि अज्योगु घटना
जुया च्वन । बुढा जुल धका न्हुन्हुगु ततःखागु छें काय्-
पिनि नामे च्वया इना बिल । गुलि भौपिनि नामे
च्वया बिल । थः च्वंच्वनागु नं मातं छकू जक बाकि
याना कायपिन्त च्वया बिल । माँ-बौया मतिना मखा ।

बुढा बुढी निर्मितपूया काय्पिनि विश्वास याना च्वया
बिल । दँ बदं लिपा बुढा बुढी निर्महं तःधिकम्ह काय्
याथाय् नं च्वने मफु । भौया धुकि न्यने मफत । चिधि-
कम्ह काय् याथाय् नं वहे ताल । आः वहे छकू चाय्
पुलांगु छें बुढा बुढी निर्महेस्या जा थुया दुःख सिया जीविका
याना च्वन हैं । यक्व ध्यवा दुपिनि न छु पह ? लोभी
पह धाइगु मस्यूला ?

गुलिस्यां कलाया नामे छें व बुँ च्वया बिया तल नं
छें व बुँ फुकं थःगु याना मेम्ह भात नाला लोभी जूगु
घटना नं थों कहे न्यने दु ।

गुलिस्या विश्वासपि धका छुं वस्तु नासु ते यंका
तसा पचे याना लोभी पह पिकया च्वंपि नं यक्व दु ।

लक्ष्मी चन्द्र वज्राचार्य, भक्तपुर

हेतु फलया धर्म

व धर्म उत्तम ज्वी, कीसं यात धाःसा ।
गुगु धर्मे हेतु दइ; छुकिया निर्ति यानागु ? ॥

व धर्म, धर्म मखु, छुं हेतु मदु धाःसा ।
गुगु कि इश्वरवादी, थव संसार हे द्यो यागु ॥

यःगु धन नं ईश्वरं ब्यूगु धाइ, सुना न्यन धाःसा ।
गुम्हसिनं हेतु मस्यू, गथे याना दुगु ॥

थःगु परिश्रम अनर्थ ज्वी, हेतु मसिल धाःसा ।
म्वायकं धिवा खर्च याइ, ईश्वर खुसी ज्वी धका ॥

बौद्धतयसं लिसः बीफु इमिके न्यन धासा ।
जिमिगु धर्म गथार्थ वादो, हेतु हे ख ! मूल धका ॥

बौद्ध तयसं धर्म याइ, भिगु फलया निर्ति पुसा ।
याःथाय स्वया दान याइ, लोभं नाश याय् धका ॥

थव हे खः तप्यंगु लिसः सुनां न्यन धाःसा ।
लोभ, द्वेष, मोह फुकेगु बौद्ध धर्मया विशेषता ॥

उकि व धर्म उत्तम ज्वी, कीसं यात धाःसा
गुगु धर्मे हेतु दइ, छुकिया निर्ति नानागु ?

चत्वर्महं : इन्द्र नर्कमि “भोमी” भोंत, भोलाखा

१९७६ लुम्बिनी दँ या सन्दर्भय्

आव्हान—“लुम्बिनी दँ माने यायनु”

थों थ्व कोणु अन्तराष्ट्रीय जग्य,
अभूतपूर्वगु दं या शुरु चुल,
उक्ति हे थ्व विश्वया मनुतयके,
छगु न्हु—अनुभूति जाया वल ॥१॥
युगु थ्व १९७६ लुम्बिनी दं स,
लुम्बिनी भिकीयो खने दया वल,
बुढ बूगु थ्व नेपाया लुम्बिनीस,
न्हु न्हुयो मनुया आगमन चुल ॥२॥
विश्व शान्तिया नायो बुढ धका,
शद्वा भक्ति लुम्बिनी पुजा या वल,

भिनी नेपाःन व लुम्बिनी भिसा,
धार्थ्येन नं खः लुम्बिनी भिके हे माल ॥३॥
भाग्यवान खः व महात्मा बुढ धका,
राग व द्वेष यात तोता बिह माल,
मर्मिगु व मज्यूगु विपाक यात नं,
आवंली जुसां नं अन्त याय माल ॥४॥
थ्व हे अन्तराष्ट्रीय लुम्बिनी देय,
फुकं देया न्होने नेपाः थने माल,
उक्ति दनेनु हे नेपामीः यों थन,
फिर्पी फुकं जाना विश्वय किर्तीं तय माल ॥५॥

१९७६ लुम्बिनी देयात क्षीसं धुम धाम साथं माने याय माल ।

लुम्बिनी दँ या २५२३ दँ बुढ जयन्तीया लसताय्

सकल ग्राहक वर्ग तथा धर्मपासापिन्त शुभ कामना

अप्टिक नर्व

OPTIC NERVE

Optometrist & Specialist in Corrective
Glasses & Sun-glasses

New Road (Opposite Bhugol Park), Kathmandu, Nepal.

बुद्ध जगत

बुद्धको शान्तिको सन्देश आजको त्रस्त विश्वमा अङ्ग महत्वपूर्ण

प्रधानमन्त्री श्री कीर्तिनिधि बिष्टद्वारा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिद्वारा
लुम्बिनीमा आयोजित समारोहलाई सम्बोधन

लुम्बिनी २९ बैशाख । प्रधानमन्त्री श्री कीर्तिनिधि बिष्टले आधुनिकतम हात हृतियारहरूको निर्माण र यस्ता हृतियारहरूको होडवाजीमा मानव संस्कृति र सभ्यताको विनाश हुन सक्छ भन्नु भएको छ ।

२५२३ औ बुद्ध-जयन्तीको उपलक्ष्यमा बुद्ध-जयन्ती समारोह समितिद्वारा लुम्बिनी बर्गचामा आयोजित एक विशेष समारोहलाई सभापतिको आसनबाट सम्बोधन गर्नु हुदै प्रधानमन्त्री श्री बिष्टले भन्नुभयो— मानिसले धेरै कालदेखि सोचेर आएको संस्कृति र सभ्यतालाई तहस नहस हुन, नदिन हामी नेपाली भगवान बुद्धको शान्ति र कर्णणाको सन्देश विश्वको कुना कुना सम्म पुर्याउन चाहन्छौं ।

यसे सिलसिलामा उहाँले भन्नुभयो— हात्ती संस्कृति विश्वको निर्मित नै अनुकरणीय खालको छ ।

उहाँले विश्वमा भैरहेको तनाव घटवडको क्रमले मानव सभ्यतालाई कलुषित पार्दछ र मानव संहारको निर्मित खचं भईरहेको ठूलो राशी विश्व शान्तिको निर्मित हुनु पर्ने कुरामा जोड दिनु भयो र भन्नु भयो— शान्तिको आर्तनाद आज विश्वको कुनाकाढ्चा सम्म गुञ्जन थालेको छ ।

नेपाली मात्रको शान्ति प्रतिको विश्वास र प्रयत्नले गर्दा आज नेपालले विश्वमा जहांतहीं शान्तिको आवाज बुलन्द गर्दै आएको कुराको चर्चा गर्दै श्री बिष्टले शान्तिका अग्रदूत भगवान बुद्धको जन्मस्थल नेपाल आज शान्ति क्षेत्र बनेको छ भन्नुभयो ।

विकसित मित्र देशका प्रतिनिधिहरू स्वरूप समारोहमा उपस्थित राजदूत महोदयहरूको ध्यान आकर्षित गर्नुहुँदै श्री बिष्टले भन्नुभयो— कुनै देश संवृद्धिको चरम सीमामा पुर्नु र कुनै अविकसित नै रहने स्थितमा भए सम्म विश्वमा तनाव कम हुन सक्तैन ।

यसै सन्दर्भमा उहाँले आजको प्रेशन सम्पन्न राष्ट्र र अविकसित राष्ट्र बीचको मात्र नभएर पारस्परिक सह-योगको हो भन्नुभयो ।

नेपालमा जन्मेर मित्र राष्ट्र भारतमा गई विश्वमा शान्तिको सन्देश फैलाउनु हुने, मानव मात्रको सेवामा संकल्पित भगवान बुद्ध आज नेपाल र भारतको मात्र नभएर सम्पूर्ण विश्वको नै हुनु भएको छ भन्ने कुरा पनि श्री बिष्टले स्पष्ट पार्नु भयो ।

संचार, शिक्षा, पर्यटन र निर्माण तथा यातायात राज्यमन्त्री श्री जगदीश काले भगवान बुद्ध प्रति श्रद्धाङ्गली

व्यक्त गर्दै भन्नुभयो— भगवान् बुद्ध एउटा धर्म र दर्शनको संस्थापक वा सूत्रधार या कुनै एउटा मत विशेषको धर्म प्रचारक वा उपदेशक मात्र पनि होइन । उहाँ यी सबै संकीर्णता भन्दा माथिको एउटा शाश्वत सत्य हुनुहुन्छ भन्नुभयो ।

यस अधि लुम्बिनी विकास योजनाका अध्यक्ष श्री लोक दर्शन बज्जाचार्यले योजना अन्तर्गत भएका र हुने कामहरू बारे प्रकाश पानु भयो ।

सो अवसरमा बंगलादेशका राजदूत श्री एम. एन. चौधरीले विश्व शान्ति अन्तरराष्ट्रिय सहयोग तथा समझदारीको बढिमा नेपालको उत्तेखनीय एवं प्रशंसनीय देनको चर्चा गर्दै सो देन भगवान् बुद्धको उपदेशहरू अनुकूल छ भन्नुभयो ।

उहाँले नेपाल दुई ठूला धर्महरू हिन्दू र बौद्ध धर्मको संगम स्थलको रूपमा रहेको कुराको चर्चा गर्दै नेपाल सामाजिक र धार्मिक समन्वय र सहिष्णुताको लागि प्रसिद्ध छ भन्नुभयो ।

राजदूत श्री चौधरीले आफ्नो तफ्बाट लुम्बिनी विकास योजनाको लागि रु. ५००।- सहयोग पनि प्रदान गर्नु भयो ।

संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रमका आवासीय प्रतिनिधि जोन मेलफोर्डले संयुक्त राष्ट्र संघ, खास गरेर राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (यू. एन. डि. पी) ले यस पृथ्वीको एउटा अति पवित्र भूमि मानिएको यस ठाउंको विकास र संरक्षण गर्ने योजनामा योगदान गर्न पाउनु ठूलो गौरवको कुरा बताउनु हुँदै बुद्धधर्म— धर्म मात्र होइन यो आफ्नै साहित्य, दर्शन र राजनीतिक, सामाजिक

र नैतिक आचारसंहिता भएको एउटा पूर्ण सम्यता हो भन्नुभयो ।

उहाँले भन्नुभयो— हामी सबैले व्यक्तिको रूपमा र राष्ट्र, राज्यका सदस्यको रूपमा भगवान् बुद्धले दिनु भएको शिक्षा उदाहरणलाई अङ्ग राष्ट्री अनुसरण गन्यो भने हामी छिटैनै शान्ति, प्रेम जस्ता उच्च आदर्शको निकट पुरनेछौं ।

राष्ट्रिय पञ्चायतका सदस्य श्री दशरथ प्रसाद कुर्मीले भगवान् बुद्धको शान्तिको शिक्षाबाट प्रेरित भएर नै श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट नेपाललाई शान्ति क्षेत्र घोषित गरिबक्सेको हो भन्नुभयो ।

बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, नेपालका अध्यक्ष भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर सम्मुख शील प्रार्थनाबाट शुरू गरिएको सो समारोहमा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका सचिव श्री कनकमान शाक्यले स्वागत भाषण गर्दै भन्नु भयो—“लुम्बिनी एक पवित्र तीर्थस्थल हो । “ललित-विस्तर” अनुसार सिद्धार्थ जन्मको खुशियाली एक हप्ता सम्म यहाँ मनाइएको थियो ।” वहाँले देवदह सूत्रको अर्थकथा अनुसार बुद्ध यहाँ धर्म प्रचारको क्रममा केही दिन बस्नु भएको कुराको चर्चा गर्दै अगाडो भन्नु भयो, बुद्धधर्म बारेमा केही चितन मनन गर्नाले पनि हाम्रो मानसिक तनाव कम गर्नु मा र हामीलाई विचार विकृतिको मारबाट बचाईकन सरल सुखद जीवन बिताउन धेरै मद्दत गर्दछ ।

समारोहको अन्तमा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका उपाध्यक्ष भिक्षु सुदर्शनले धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भएको थियो ।

लुम्बिनीमा बुद्ध-जयन्तीका दिन

अनेक कार्यक्रम

लुम्बिनी, २९ वैशाख । प्रधान मन्त्री श्री कीर्ति-निधि बिष्ट २५२३ सौं बुद्ध-जयन्तीको उपलक्ष्यमा आज यहां आयोजित समारोहमा भाग लिन सिद्धार्थ विमान स्थलमा आइपुग्नु हुंदा उहांको बुद्ध-जयन्ती समारोह समितिका पदाधिकारीहरू र सदस्यहरू, भूतपूर्व उद्योग वाणिज्य मन्त्री श्री पीताम्बरराधव खाती, रा० पं० सदस्य, पञ्च तथा स्थानीय गन्य मान्य व्यक्तिले हार्दिक स्वागत गर्नु भयो ।

प्रधान मन्त्रीका साथ आउनु भएका संचार शिक्षा पर्यटन, निर्माण तथा यातायात राज्य मन्त्री श्री जगदीश का तथा बंगलादेशका राजदूत श्री एम. एन. आइ. चौधरी, इजिप्टका राजदूत श्री फावजी अहमद महबूब, दक्षिण कोरियाका राजदूत श्री टी. डब्ल्यु. क्वान, संयुक्त अधिराज्यका राजदूत श्री जे. बी. डेनशन, फाँसका राजदूत श्री फान्कोई दे डेस्ट, पश्चिमी जर्मनका राजदूत डा. कार्ल मैस, संयुक्तराज्य अमेरिकाका कार्यवाहक राजदूत श्री रिचार्ड डब्ल्यु. ब्रोडम्ह, पोलैण्डका कार्यवाहक राजदूत श्री आष्टेजे वार्जिनिक, आवासीय राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रमका प्रतिनिधि श्री जोन मेल्फोर्ड, सोभियत संघका वाणिज्यदूत श्री बोरीस जात्सेपीनको पनि हार्दिक स्वागत सिद्धार्थ विमान स्थलमा भएको थियो ।

साथै बुद्ध-जयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष नेपालका जेठो भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर पनि पाल्नु भएको थिए । विमान स्थलमा नै सबै आमन्त्रित विशिष्ट व्यक्तिहरूको सम्मानमा जलपानको आयोजना गरिएको थियो ।

लुम्बिनीमा प्रातः काल भिक्षु सुबोधानन्द महास्थ-विरवाट बुद्ध-पूजा र शील-प्रार्थना गराइए पछि धर्म-देशना तथा दान प्रदान भएको थियो ।

स्मरणीय छ, २४७० बुद्ध सम्बत् देखि लुम्बिनीमा पूजा, खत यात्रा र प्रसाद वितरण गरेर बुद्ध-जयन्ती मनाउने कार्यक्रम नव जागरण पछि पूनः शुरू भएको थियो । त्यस्तै विगत ४ वर्ष देखि लुम्बिनीमा हुने बुद्ध-जयन्ती समारोहमा विशेषतः यात्रामा भव्यता ल्याउन बुद्ध-जयन्ती समारोह सामित्रिबाट सांस्कृतिक बाजा गजा बालालाई लुम्बिनी जान आउन रु. २५।— मात्र लिई सहुलियत गरी श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरू एवं धर्म प्रेमी महानुभावहरू पठाउन र जान विशेष सहुलियतको बसको प्रबन्ध गरिएको थियो ।

यस्तै विगत २५२० सौं बुद्ध-जयन्ती समारोह मनाउन लुम्बिनीको समारोहमा प्रमुख-अतिथि रूपमा तत्कालीन गृहमन्त्रीज्यू र २५२१ सौं बुद्ध जयन्ती समारोहमा तत्कालीन शिक्षा राज्यमन्त्री र तत्कालीन यातायात राज्यमन्त्रीज्यू २५२२ सौं बुद्ध जयन्ती समारोहमा पाल्नु भएका थिए ।

बृक्षरोपण

बुद्ध जयन्ती समारोहको विशेष सार्वजनिक बौद्ध सभा पछि प्रधानमन्त्री बिष्टले अति विशिष्ट व्यक्तिहरूको निम्नि छत्याइएको लुम्बिनी विकास योजनाको जग्गामा अँपको विरुद्धा लगाउनु भयो । उहांका साथै श्रीमती बोधकुमारी बिष्ट, अमेरिका, पोलैण्ड, सोभियत संघ, संयुक्त अधिराज्य, फाँस, बंगलादेश, दक्षिण कोरिया, इजिप्ट, पश्चिम जर्मनका महामहीम राजदूतहरू, तथा कुट्टनैतिक प्रतिनिधिहरू एवं आवासीय राष्ट्रसंघीय विकास कार्य-

तथा नव निर्माण हुन लागेको थेचोमा एवं सांखुमा बौद्ध
चलचित्र प्रदर्शन गरिएको थियो ।

चलचित्र प्रदर्शनका लागि शाही जापानी राजदूतावासबाट प्रोजेक्टर, अपरेटर तथा गाडीको सहयोग गर्नुका साथै भारतीय राजदूतावासबाट बौद्ध फिल्म प्रदर्शनार्थ दिएको थियो ।

फिल्म प्रदर्शनको कार्यमा श्री शान्तनारायण मानन्धरले पनि सहयोग गर्नु भएको थियो ।

विशिष्ठ अतिथिहरूको सम्मानमा दिवाभोज र लुम्बिनीमा क्षीर भोजन

लुम्बिनीको बुद्ध-जयन्ती समारोहमा पाल्नु भएका प्रधानमन्त्री श्री कीर्तिनिधि विष्ट प्रसुख, राज्यमन्त्री, महामहीम राजदूतहरू, लु० अ० रा० प० स० तथा स्थानीय विशिष्ठ व्यक्तिहरूको सम्मानमा लुम्बिनी विकास समिति द्वारा दिवाभोजको आयोजना गरिएको थियो ।

त्यस्तै लुम्बिनीमा भएको खत यात्रामा भाग लिन बुद्ध-जयन्ती समारोह समितिको आमंत्रणामा आउनु भएका सांस्कृतिक बाजा गाजा खलक, श्रद्धालु भक्तजनहरू, स्काउट तथा विद्यालयका विद्यार्थीहरू गरी हजारौ अद्धालु तथा भक्तजनहरूलाई क्षीर भोजन गराइएको थियो ।

“सिद्धार्थको जन्म” मूर्ति अंकित डाक टिकटको पहिलो प्रकाशन

लुम्बिनी २९ बैशाख । प्रधानमन्त्री श्री कीर्तिनिधि विष्टले लुम्बिनी वर्षको उपलक्षमा यहांबाट प्रकाशित एक रूपैयाको हुलाक टिकटमा प्रकाशनको पहिलो टांचा लगाउनु भयो ।

२० लाख प्रति निकालिएको सो टिकटमा महामाया देवीको मन्दीरमा रहेको बुद्ध जन्मको प्राचीनतम प्रस्तर मूर्ति अंकित छ । रा. स. स.

बुद्ध जयन्ती समारोह

भगवान गौतम बुद्धको २५२३ औं जयन्ती अधिराज्य-का विभिन्न भागमा मनाइएको समाचार प्राप्त भएका छन् ।

ललितपुर

२५२३ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा २९ बैशाख २०३६ बैशाख पूर्णिमाको दिन स्थानीय बुबहालबाट भगवान बुद्धको प्रतिमालाई सजाइएको खटमा राखी निस्केको भव्य जुलूसले नगर परिक्रमा गर्यो ।

सो जुलूसमा सांस्कृतिक बाजा गाजा, भजन र बौद्ध स्तोत्र पाठ गर्नेहरू पनि थिए । हजारौं श्रद्धालु नर नारीले भाग लिएको उक्त जुलूसको आयोजना ललितपुर बुद्ध-जयन्ती समारोह समितिले गरेको थियो ।

नगर परिक्रमा पछि स्थानीय बुबहाल टोलमा आयोजित आम सभामा भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले बुद्धको उपदेश मानव कल्याण कार्यमा प्रयोग हुनु पर्ने कुरामा जोड दिनु भयो ।

बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष तथा नगर पञ्चायतका प्रधान पञ्च श्री बुद्धिराज बज्जाचार्यले सांसारिक सुखको लागि बुद्ध धर्मको महत्व वारे प्रकाश पानु भयो । सार्वजनिक सभा भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको समक्ष पञ्चशील प्रार्थनाबाट शुरू भएको र उहाँको अध्यक्षामा सभा भएको थियो ।

प्रवचन समारोह

२० बैशाख २५२३ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष माल. पु. बुद्ध जयन्ती समारोह समिति द्वारा स्थानीय

बहालमा आयोजित समारोहमा प्रमुख अतिथि प्रधान मन्त्री श्री कीर्तिनिधि बिष्टले संसारका शोषित र पीडित जनताहरूको उद्धार र मुक्तिको लागि भगवान गौतम बुद्धले अथक परिव्रम गर्नु भए उहाँ महामानव हुनु भएको कुरा व्यक्त गर्नु भएको छ ।

ललितपुर नगर पञ्चायतका प्रधानपञ्च श्री बुद्धिराज बज्जाचार्यले भगवान बुद्धको उपदेशको वर्तमान युद्ध पीडित देशहरूमा कायन्वियन हुनु पनेको कुरा बताउनु भयो ।

भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले भगवान शाक्य मुनि बुद्धले आफ्नो जीवन कालमा मानव मात्रको उपकारका लागि प्रत्येक दिने २२ घण्टा सम्म काम गर्नु हुन्थ्यो र फुर्सतको समयमा समाधिमा रहनु हुन्थ्यो भन्नु भयो ।

सर्वश्री सत्यमोहन जोशो, श्री गंगाधर बज्जाचार्य, श्री लोक बहादुर शाक्य र श्री ज्ञानवज्र बज्जाचार्यले बुद्ध र बुद्ध धर्मको महत्व बारे प्रकाश पार्नु भयो ।

बौद्ध हाजिरी जवाफ

बुद्ध जयन्ती र लुम्बिनी वर्षको उपलक्ष्यमा ल० प० भुल्खु टोलको जन जागृति पुस्तकालय द्वारा आयोजित सातौं जिल्ला व्यापी अन्तर पुस्तकालय हाजिरी जवाफ प्रतियोगितामा बौद्ध पुस्तकालय कुटि बहाल, युवा पुस्तकालय, हँखा, ज्ञानकुञ्ज पुस्तकालय त्याग, स्मृति पुस्तकालय खाढ्यै, आलोक पुस्तकालय इखाढ्यै, हरण्य पुस्तकालय इलाननि, मध्य सफू कुठी नःत्वा, अमर पुस्तकालय इखा । यी पुस्तकालयहरूले भाग लिएका थिए ।

सो प्रतियोगितामा आलोक पुस्तकालय प्रथम, बौद्ध पुस्तकालय द्वितीय र ज्ञानकुञ्ज पुस्तकालय तृतीय भए ।

उक्त बिजयी पुस्तकालयहरूलाई ललितपुर नगर पञ्चायतका प्रधान पञ्च श्री बुद्धिराज बज्जाचार्यले शील्ड तथा पुरस्कार वितरण गर्नु भयो । यस प्रतियोगिता भिक्षु कुमार काश्यप, भिक्षु सुदर्शन, भिक्षु ज्ञानपूर्णिकहरूको निर्देशनमा भएको थियो ।

चित्र प्रतियोगिता

बुद्ध जयन्ती तथा लुम्बिनी वर्षका उपलक्ष्यमा स्वयम्भू विकास मण्डलको तत्वावधानमा युवा कलाकार मण्डल द्वारा आयोजित पहिलो स्वयम्भू दृश्य चित्रकला प्रतियोगिता गरेको थियो ।

कुलपति श्री वाङ्देलले स्वयम्भूमा आयोजित उक्त दृश्य चित्रकला प्रतियोगितामा पहिला श्री गौतम रत्न तुलाधर, दोस्रा श्री प्रेममान चित्रकार तथा तेस्रा हुने श्री शरद रञ्जितलाई पुरस्कार तथा प्रमाण पत्र वितरण गर्नु भयो ।

स्वयम्भू विकास मण्डलको आयोजनामा नेपालमा प्रचलित बज्यानी बौद्ध परम्परा अनुसार ५ जना बज्जाचार्यले सोडस लास्या नृत्य द्वारा बुद्धको पूजा गर्नु भएका थिए ।

समाज कल्याण केन्द्र भोजन दान

लुम्बिनी वर्ष र धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको नवौं जन्म जयन्तीको उपलक्ष्यमा काठमाडौं धर्मकीर्ति विहारका अद्वालु उपासक उपासिकाहरूले काश्रे जिल्ला पाँचखाल स्थित समाज कल्याण केन्द्रका अनाथ केटा केटी र बृदा बुढीहरू गरी १८२ जनालाई भोजन दान सहित प्रत्येक व्यक्तिलाई एक एक वटा आलमुनियमको थाल र कचौरा पनि प्रदान गरेको थियो ।

चर्चा छ— पहेलो वस्त्र लाउने साधु साधुनि (भिक्षु

भिक्षुणी) हरूले पनि यस प्रकार समाज कल्याण कार्यमा सलग्न भएको राम्रो काम हो र धर्म प्रचारको नौलो तरिका अपनाएको भनी चर्चा छ ।

धरानमा बुद्धजयन्ती

२५२३ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा धरान बुद्ध धर्मश्रममा बढ़ पूजा र प्रवचन आदि विभिन्न कार्यक्रम गरी बुद्ध जयन्ती मनाएको समाचार छ ।

बौद्ध गोष्ठी

धरान स्थित रे. यू. काइ आठौं शाखाले हालै बुद्ध र विश्व शान्ति विषयमा आयोजना गरेको प्रवचन गोष्ठीमा राष्ट्रिय पञ्चायतका सदस्यहरू श्री टी. आर. विश्वकर्मा र श्रीमती कमला न्यौपानेले भगवान बुद्ध प्रति श्रद्धाङ्गली अर्पण गर्नु हुँदै बुद्धको शान्ति सन्देश बारे प्रकाश पानु भयो ।

उक्त गोष्ठीमा प्रमुख अतिथिको आसनबाट गाउँ फक्क कोशी अञ्चल समितिका अध्यक्ष श्री सूर्य प्रसाद उपाध्याय श्री टीका प्रसाद शर्मा, श्री वज्रकुमार वज्राचार्य र श्री धर्मराज शाक्यले बुद्धको देन बारे चर्चा गर्नु भएको थियो ।

धरान नगर पञ्चायतका उप प्रधान पञ्च श्री श्याम गोविन्द श्रेष्ठको सभापतित्वमा भएको सो गोष्ठीमा श्री रमेश श्रेष्ठले रे. यू. काइ स्थानीय शाखाको गतिविधि र उद्देश्य बारे प्रकाश पानु भएको थियो ।

बीरगंजमा बुद्धजयन्ती

२५२३ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा बुद्धको मृति सहित माइस्थानको चैत्यबाट शील प्रार्थना पछि बुद्ध पूजा

गरी प्रस्थान भएको भिक्षु भिक्षुणी नगरवासी छात्र छात्र स्काउट सहितको शोभा यात्राले नगर परिक्रमा गरी भगवान बुद्ध प्रति श्रद्धाङ्गलि अर्पण गर्न्यो ।

नगर परिक्रमा पछि जुलूस नगर पञ्चायतमा गई सभामा परिणत भएको थियो । बीरगंज बौद्ध समितिका अध्यक्ष श्री भक्तिदास श्रेष्ठको अध्यक्षतामा भएको सो सभामा भिक्षु सुमंगल, भिक्षु सुमति, आदिले बृद्धको शिक्षा बारे बोल्नु भयो ।

साथै सो उपलक्ष्यमा भिक्षु सुमङ्गलबाट धर्म देशना, प्रवचन गोष्ठी, पूजा पाठ, व्याज वितरण, दीपावली तथा अनाथहरूलाई फल फूल वितरण गरिएको समाचार छ ।

घोखरामा बुद्धजयन्ती

बुद्धको महापर्वनिर्वाण दिवस २५२३ औं गुणात्मस्मरण दिवसको उपलक्ष्यमा २०३६ बैशाख २९ गते वैशाख-पूर्णिमाको दिन पोखरामा आयोजित सप्ताह व्यापी, कायेक्रम अन्तरगत भगवान बुद्धको मूर्ति अव्यरूपमा सजाइएको रथमा राखी भव्य जुलूसले नगर परिक्रमा गराउनुको साथै शील प्रार्थना, बुद्ध पूजा, धर्म देशना र भजनको आयोजना गरिएको थियो ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा यहाँको ज्ञानोदय भगवती पुस्तकालयको आयोजनामा एक समारोहको आयोजना गरियो ।

भोजपुरमा बुद्धजयन्ती

२५२३ औं बुद्ध जयन्ती स्थानीय टक्सार शाक्य मुनि बौद्ध संघको आयोजनामा विभिन्न बाजा गाजा सहित भगवान बृद्धको तस्वीर रथमा राखी टक्सार बजारमा परिक्रमा गराइयो ।

जुलूस शाक्यमुनि विहारमा पुणेपछि आमसभामा परिणत भएको सो समारोहमा शाक्य मुनि बृद्ध संघका सचिव श्री लालधन शाक्य, श्री लक्ष्मण उदास र भूतपूर्व प्रधान पञ्च श्री कृष्ण प्रसाद विमिरे र प्रधान पञ्च श्री देवेन्द्र कुमार कार्कीले बुद्धोपदेश माथि प्रकाश पार्नु भयो ।

रक्षेश्वरमहाविहारमा बुद्धपूजा

ललितपुर रक्षेश्वर महाविहार (पूँच वहि) मा लुम्बिनी वर्षको उपलक्ष्मा वर्षभरो अष्टमीको दिन भिक्षुहरूबाट बुद्ध पूजा र धर्मकथा सुनाउने कार्यक्रम भइरहेको समाचार छ ।

कञ्चनपुरमा बुद्धजयन्ती

कञ्चनपुर पुनर्वास योजना अन्तर्गत बुद्ध बस्तीमा निर्मित बौद्ध गुम्बाको उद्घाटन सोही बस्तीको वयोवृद्ध इष्पक ५४ वर्षीय श्री सार्की तामाङ्गबाट बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्मा धार्मिक रीति अनुसार सम्पन्न भयो ।

नेपाल पुनर्वास कम्पनी योजना कार्यालय कञ्चनपुर अन्तर्गत हाल सम्ममा बसोबास गराएका तामाङ्ग तथा लामाहरूको ४०१ परिवार मध्ये बुद्ध बस्तीमा मात्र बौद्ध धर्ममा आस्था राख्ने १२६ परिवार बस्तछन् ।

बौद्ध गुम्बा स्थल बुद्ध बस्तीको केन्द्र स्थलमा पदंछ । जहाँ ५४२ बोट विभिन्न फल फुल रोपो उ बीघामा बुद्ध बगैचा नामको बगैचा लगाएको छ । यसै बगैचाको नजिकै एक प्रार्थमिक विद्यालय पनि सञ्चालन गरिएको छ ।

नेपालगंजमा बुद्धजयन्ती

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा गौतम बुद्धको मूर्ति राङ्गेड्हाको रथलाई एक भव्य जुलूसले नगर परिक्रमा

गरेको थियो । सो उपलक्ष्यमा शील प्रार्थना र बुद्ध पूजा पछि सभाको रूपमा परिणत भयो ।

तानसेन

बुद्ध जयन्तीको सुअवसरमा तानसेनमा विभिन्न बाजागाजाका साथ भगवान बुद्धको मूर्ति खटमा राखी जुलूसले बजार परिक्रमा गरेको थियो । आनन्द विहारमा र टक्सार महाचैत्य विहारमा शील प्रार्थना र बुद्ध पूजा तथा प्रवचन गोष्ठी भएको समाचार छ ।

चैनपुर

चैनपुर सिद्ध विहारमा शील प्रार्थना र बुद्ध पूजा भयो र दिउसो एउटा प्रवचन गोष्ठीको आयोजना भएको समाचार छ ।

बनेपामा बुद्ध जयन्ती

लुम्बिनी वर्ष र बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा बनेपा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिको तत्वावधानमा धूमधाम संग बुद्ध जयन्ती मनाइयो ।

विहानै देखि बुद्ध प्रतिमालाई विशेष खटमा राखी स्थानीय सुदर्शन विहार देखि एक भव्य जुलूसले बजार पारिक्रमा गरी चन्द्रकीर्ति विहारमा पुणे पछि सभामा परिणत भयो ।

शील प्रार्थना पछि बुद्ध पूजा भयो । उक्त अवसरमा भिक्षु बोधिसेन र भिक्षु अग्ननन्दहरूले बुद्ध र बुद्ध धर्म तथा बुद्ध जयन्ती बारे बोल्नु भयो । समारोहको अन्तमा बुद्ध काजी राङ्गजतले उपस्थित सर्वेलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भयो । अन्तमा बनेपा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिको तर्फबाट उपस्थित सर्वेलाई क्षीर भोजन दान कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

दीपावली

बनेपा शाक्य खलको आह्लानमा छयालमा बुद्धको चित्र र बौद्ध कण्ठा राखी राती दीपावलि मनाएको थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय प्रदर्शनी

बनेपा ध्यानकुटी विहारमा बुद्ध जयन्ती र लुम्बिनी वर्षको सुखद उपलक्ष्यमा बैशाख २७, २८, २९, ३० चार दिन सम्म अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध चित्र प्रदर्शनी गरियो । उक्त प्रदर्शनीमा बुद्ध जीवनी सम्बन्धी बर्मा, श्री लंका, चीन, जापान, भारत, थाइलैण्ड, मलेसिया र नेपाल आदि देशहरूका बौद्ध फोटो प्रदर्शन गरिएको थियो ।

अस्पतालमा फलफुल वितरण

ध्यानकुटीको आयोजनामा बैशाख २९ गते बैशाख पूर्णिमाको पुणित पर्वमा स्थानीय शीर मेमोरियल अस्पतालमा विरामीहरूलाई फलफुल वितरण गरिएको थियो ।

भक्तपुर

२५२३ औं बुद्ध जयन्तीको सुअवसरमा भक्तपुर बुद्ध जयन्ती समारोह समितिको आयोजनामा २९ गते बैशाख पूर्णिमाको दिन बिहानै स्थानीय मुनि विहारमा भिक्षु महेन्द्र द्वारा शील प्रदान र बुद्ध पूजा भयो । दिउसो भव्य रूपमा सजाएको खतमा बुद्धको प्रतिमा राखी विभिन्न सास्कृतिक बाजा गाजा र ज्ञान माला भजन सहित हजारौं नर नारीले बौद्ध कण्ठा ली नगर परिक्रमा भइ सभाको रूपमा बुद्ध जयन्ती समारोह सम्पन्न भयो । राती दीपावली गरेको समाचार छ ।

भक्तपुर बौद्ध समकृत विहारमा पनि सधैरै बुद्ध जयन्ती समारोह सम्पन्न भयो । बिहानै सैकडौं श्रद्धालु जम्मा भइ (बुद्ध मूर्ति सहित) मधुर स्वरमा ज्ञानमाला भजन गरीकरन प्रभातकेरो कार्यक्रम भव्य रूपमा सम्पन्न भयो ।

९ बजे भिक्षु विवेकानन्द समक्ष शील प्रार्थना गरी बुद्ध पूजा पचि महास्थविरज्यूले बैशाख पूर्णिमाको महत्व बारे उपदेश दिनु भयो ।

नेपाली बौद्ध मार्गीलाई थाई उपहार

थाइल्याण्डको बौद्ध विहारबाट नेपाली बौद्धहरूको लागि उपहार स्वरूप हालै पठाइएका दुई बौद्ध भिक्षुहरूका प्रतिमाहरू ललितपुरको धपगाल स्थित मणिमण्डप महाविहारमा राखिए ।

बौद्ध भिक्षुहरू श्री सारीपुत्र र मौदगल्यायनका ती ढलौटे प्रतिमाहरू थाइल्याण्डबाट हालै यहाँ प्राप्त भएका थिए ।

वार्षिक उत्सव

बनेपा ध्यानकुटी विहारको चौर्थी वार्षिक उत्सव गत जेठ १९ गते भव्य रूपमा सम्पन्न भयो । बिहान बहि ज्ञान माला भजन पछि शील प्रार्थना भयो । त्यसपछि स्थानीय प्रदान पञ्च श्री रामकृष्ण खाल्लि भोया द्वारा स्वागत भाषण भयो ।

धर्मकीर्ति विहारको तत्वावधानमा चलिरहेको बुद्ध पूजा पनि त्यही दिनमा परेकोले बुद्ध पूजाको परिचय धर्मवती अनगारिका द्वारा सम्पन्न भयो । भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरले बुद्ध पूजा गराइ सके पछि भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले क्षान्तिको बारे राचो तरिकाबाट उपदेश दिए र श्रोतागणलाई प्रभावित पार्नु भयो । उपस्थित सबैलाई केशवैद्यले धन्यवाद दिइ सकेपछि भोजन संग्रह गरि वार्षिक उत्सव सम्पन्न भयो ।

जाजरकोटमा बुद्ध जयन्ती

२५२३ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा जाजरकोट जिल्लाको पैक गाउँमा कायेरत रा. वि. से. छात्रहरू श्री प्रकाशमान वज्राचार्य र श्री प्रसाद गुल्मोले गत बैशाख २९ गते बैशाख पूर्णिमामा उक्त गाउँमा हिंसा वन्द गरा-उनमा सफल भएका छन् । उक्त गाउँमा “मस्ता” भन्ने देउता कहाँ दाङ दैलेख, सल्यान, जुम्ला आदि सुदूर पश्चिमका विभिन्न जिल्लाहरूबाट आएर बैशाख पूर्णिमाका दिन पाठा काट्ने परम्परागत चलन छ ।